

Forresten et lite tips: Om det finnes fag hvor du kan velge mellom norsk og engelsk klasse/pensum, velg -alltid- engelsk. All min erfaring tilsier at pensum er mer strømlinjeformet (les: likt tidligere eksamensoppgaver), og i tillegg vil du konkurrere mot en hel haug utvekslingsstudenter. (<http://vgd.no/>)

Språklige utfordringer i høyere utdanning

En undersøkelse av språkbruk i eksamensbesvarelser på bachelornivå

August 2019
Marita Kristiansen

Innhold

0	Sammendrag	3
1	Innledning	4
2	Bakgrunn.....	4
3	Problemstilling.....	5
4	Litt om faget organisasjonsteori.....	7
5	Materiale og metode	9
6	Resultater og diskusjon	11
6.1	Bruk av norske versus engelske termer i norskspråklige besvarelser	11
6.2	Kjært barn har mange navn	13
6.3	Markering av tekststruktur.....	15
6.4	Generell språkkompetanse.....	17
6.5	Besvarelsene på engelsk	18
6.6	Barrierer for studenter med nedsatt funksjonsevne	19
7	Oppsummering.....	20
8	Referanser	21
	APPENDIKS 1: Eksamensoppgave i SOL030 høstsemesteret 2016.....	23

0 Sammendrag

Målet med studien har vært å undersøke hvordan situasjonen er, fagspråklig sett, i et bachelorfag der undervisningen har skiftet fra norsk til engelsk. Pensum har i all hovedsak vært engelskspråklig i flere år. Det som har blitt undersøkt, er studentenes språkbruk slik den framkommer i eksamensbesvarelser levert høsten 2016 i emnet *SOL030 Organisasjonsteori (Organizational Theory)* ved Norges handelshøyskole (NHH). Med språkbruk menes her hvordan studentene kommuniserer innholdet i SOL030, avgrenset til de temaene som tas opp i de aktuelle eksamensoppgavene. Spesielt har bruken av norsk versus engelsk terminologi blitt undersøkt, i tillegg til bruken av metadiskurs for å bygge opp tekstenes struktur, i tråd med det som er typisk for akademiske tekster.

Hovedfunnene fra analysen viser at

- mer enn halvparten av studentene skriver besvarelsen på norsk, med hovedsakelig bruk av norsk terminologi, mens resten bruker gjennomgående engelsk fagspråk for å besvare eksamen
- faguttrykkene, enten det brukes norske eller engelske termer, introduseres på veldig mange ulike måter, slik som ved bruk av anførselstegn, at både norsk og engelsk tas med, ved bruk av engelsk orddelingsmåte på norsk eller ved bruk av hybridtermer
- det brukes mange ulike termvarianter til å benevne samme begrep både innad i samme besvarelse og totalt i alle besvarelsene
- det språklige nivået i besvarelsene som er skrevet på engelsk, stort sett er høyt
- vel 20 prosent av studentene bruker metadiskurs for å markere introduksjon, konklusjon, første av tre punkt osv. i besvarelsen
- flertallet av studentene som skriver eksamensbesvarelsen på engelsk, har et middels til godt språk, mens de resterende har et engelsknivå som er så dårlig at det hemmer formidlingen av innholdet
- det er tendenser i besvarelsene til at engelsk språkføring påvirker norsken? i besvarelsene som er skrevet på norsk

1 Innledning

Denne rapporten oppsummerer resultatene fra en undersøkelse av språkbruken i eksamensbesvarelser i emnet *SOL030 Organisasjonsteori* (Organizational Theory, heretter omtalt som SOL030) ved Norges handelshøgskole (NHH) skrevet høsten 2016. Engelsk har for fullt gjort sitt inntog som bruksspråk i både pensum og undervisning i høyere utdanning de siste årene, men vi vet lite om hvordan dette påvirker språkbruken til studentene. Målet med denne undersøkelsen er derfor å studere i) språket som brukes av studenter som besvarer eksamen på norsk når undervisningen foregår på engelsk, og hva som kjennetegner språket deres, og ii) språket til de studentene som velger å besvare eksamen på engelsk, og hva som kjennetegner språket deres.

Med språkbruk menes her hovedsakelig fagspesifikt språk, det vil si hvordan studentene beskriver begreper ved hjelp av terminologi og faglige formuleringer, og i hvilken grad de synes å ha et norsk språk tilgjengelig til å uttrykke kunnskapen sin. Språkbruk inkluderer også språklige strategier studentene bruker for å strukturere tekstene og kommunisere med leseren.

SOL030 er et emne som undervises på engelsk, med engelsk pensum. Eksamen i faget kan imidlertid skrives på både norsk og engelsk, eller studentene kan skrive på norsk, men bruke engelske faguttrykk dersom de ønsker det.

Rapporten gir først bakgrunnen for studien og skisserer problemstillingen, selve faget organisasjonsteori samt beskriver materialet og metoden som er anvendt i arbeidet. Videre presenteres studentenes bruk av norsk og engelsk terminologi i besvarelsene med norsk bruksspråk. Terminologien som studentene bruker, beskrives kort, før studentenes bruk av metadiskurs for å markere tekststruktur i besvarelsene sine oppsummeres. Noen trekk som går på studentenes generelle språkkompetanse, diskuteres kort før språkbruken i besvarelsene som er skrevet på engelsk, beskrives. Som et apropos diskuteres kort barrierer studenter med nedsatt funksjonsevne møter når undervisningen foregår på et annet språk enn morsmålet.

2 Bakgrunn

I mandatet til gruppen som utarbeidet *Norsk i hundre!*, slås det fast at «[m]ålet for språkpolitikken er å leggja eit best mogeleg grunnlag for at norsk skal vera eit samfunnsberande skriftspråk om hundre år» (2005: 12). Et sentralt tema i den nasjonale språkpolitikken, fastsatt i St.meld. nr. 35 (2007–2008) *Mål og mening. Ein heilskapleg norsk språkpolitikk* (Språkmeldingen), er hvordan sikre at norsk ikke erstattes av engelsk. Siden den gang har bruken av engelsk språk til undervisning og forskningsformidling i høyere utdanning bare økt (Schwach & Elken 2018, Gregersen mfl. 2014). Det er blant annet stadig flere emner som har engelsk som undervisningsspråk, og en stadig større del av pensumlitteraturen er på engelsk. Dette er noe av bakgrunnen for at Språkrådet siden 2015 har samarbeidet med NHH om et prosjekt om parallellspråkbruk i høyere utdanning. Målet

for prosjektet har vært å utarbeide en mønsterpraksismodell for sektoren (Språkstatus 2017: 30f).

Parallelt med mønsterpraksisprosjektet ble det gjennomført en spørreundersøkelse blant studentene i emnet SOL030, som er et obligatorisk emne i NHHs bachelorprogram. SOL030 ble da undervist på engelsk for første gang. Det er også det første obligatoriske emnet i NHHs bachelorprogram som undervises på engelsk.

Formålet med undersøkelsen var å finne ut hvordan studentene opplevde språkskiftet, og hvilke problemer de eventuelt møtte. Konklusjonen fra undersøkelsen var at studentene er delte i holdningen til engelsk som undervisningsspråk (Språkstatus 2017). Mange studenter er positive til undervisning på engelsk, spesielt fordi de da får tilegne seg et fagspråk på engelsk som de vil trenge senere i arbeidslivet. Siden både læremidler og faguttrykk er på engelsk, synes mange det er vel så enkelt å ha undervisningen på engelsk. De tror også de vil lære mer når alt foregår på samme språk. Studentene er opptatt av å kunne skrive selv på norsk, men ser likevel store fordeler med å bli mye eksponert for engelsk. Andre igjen mener de forstår engelsk like godt som norsk, slik at det er uvesentlig hvilket språk som brukes.

Noen studenter mener det å skifte undervisningsspråk fra norsk til engelsk er negativt. Hovedargumentasjonen hos de som er negative, er at undervisning på engelsk vil svekke læringsutbyttet. De mener det kan bli vanskeligere å gjøre stoffet til sitt eget når det er på engelsk, og at det ville vært godt å få forklart nye begreper på norsk. Videre mener de at det er mer tidkrevende og at det fører til mindre aktivitet i forelesningssituasjonen. Studier viser at de har rett i dette (se f.eks. Airey 2009, Jensen et al 2009, Söderlundh 2004 og Gulbrandsen et al 2002). Studentene mener også at det er vanskelig å skrive norsk på eksamen når en ikke har norske termer for å beskrive begrepene. Resultatet blir, ifølge studentene, at de ofte bruker engelske faguttrykk til å beskrive begrepene, også i tekster som ellers er på norsk.

3 Problemstilling

Med dette som bakgrunn vil studien se nærmere på hvordan situasjonen er, fagspråklig sett, i et fag når undervisningen har skiftet til engelsk. Målet er å beskrive språkbruken til studentene slik den framkommer i eksamensbesvarelser levert høsten 2016 i SOL030. Med språkbruk menes her hvordan studentene kommuniserer innholdet i SOL030, avgrenset til de temaene som tas opp i de aktuelle eksamensoppgavene.

Studien er først og fremst kvalitativ og fokuserer på reell språkbruk hos de som tok eksamen. Selv om det vil være mulig å gjøre noen kvantitative analyser av forekomster både på term- og tekstnivå, er datamengden likevel ikke stor nok til å kunne være annet enn en indikator på hvordan studenter løser utfordringen med å enten formidle kunnskap på norsk der bruksspråket i hjelpemidlene for innlæring (pensumlitteratur og forelesninger) er engelsk, eller å formidle kunnskapen på engelsk, det vil si på et språk som ikke er morsmålet. Siden

eksamen bare dekker noen få tema i faget organisasjonsteori, kan en heller ikke trekke noen slutninger om faget som helhet. Studien vil heller ikke si noe om i hvilken grad det er endringer fra tidligere da kurset ble undervist på norsk, med engelskspråklig pensum, til dagens situasjon med engelsk både pensum og forelesningsspråk.

På uttrykksnivå vil studien se nærmere på hvilke benevnelser, det vil si termer, studentene bruker for å beskrive relevante begreper i de besvarelsene som er på norsk. Spørsmålet er om de stort sett bruker norske termer, eller om det er mest engelske termer som er i bruk. I eksempel (A37) og (A38) ser en to ulike, men typiske måter faginnholdet presenteres på i besvarelsene som har mye engelsk terminologi i den norske teksten. Eksempelene viser bruk av henholdsvis anførselstegn som markør og engelske termer presentert i løpende tekst uten noen form for markering:

"Integration" skjer gjerne med litt mer kompliserte metoder som **task forces** eller **teams**, og **"face to face" kontakt**. (A37)¹

Man ser likevel at det går på kostnad av **adaptability**, og **responsibility**, samtidig som at **motivasjonsteori** fra psykologien mener at **motivasjonen** og **effektiviteten** til de ansatte synker hvis de må drive med komplekse og utfordrende oppgaver i et strengt kontrollert miljø (A38)

Eksempel (A37) viser en typisk måte å introdusere faguttrykkene på, nemlig en blanding mellom bruk av anførselstegn ("integration"), kun engelske termer direkte ('task forces', 'teams') eller ved hjelp av hybridtermer ("face to face" kontakt') der engelsk og norsk sammen danner en term. Bruk av hybridtermer er et vanlig orddanningsmønster for sekundær termdanning (se Kristiansen 2012, Sandøy 1997), og det vil derfor være naturlig å også undersøke om dette er vanlig for dette emnet.

I (A38) ser en også eksempel på et annet typisk trekk, nemlig at noen termer er engelske mens andre er norske: 'adaptability' ('tilpasningsdyktighet'), 'responsibility' ('ansvar') versus 'motivasjonsteori', 'motivasjon' og 'effektivitet'.

Det er en sammenheng mellom tekststruktur, det vil si hvordan teksten er organisert og bygd opp for å kommunisere et innhold, både på setningsnivå og på makronivå, og forståelse. Bruk av metadiskurs, det vil si hvordan studentene prøver å skape interaksjon med sensor i teksten, vil også kunne sees i sammenheng med forståelsen av faginnholdet. En del av analysen vil derfor undersøke i hvilken grad eksamenstekstene har en god og passende tekststruktur, og om det er forskjeller mellom de norsk- og engelskspråklige besvarelsene for disse faktorene.

Faktisk språkbruk er noe en vet lite om per i dag, og som det er viktig å få mer kunnskap om. For selve emnet SOL030 vil resultatene fra studien vise hvordan situasjonen er, og i hvilken grad for eksempel termlister vil kunne være et nyttig mønsterpraksistiltak. Et mer overordnet mål vil være at resultatene kan gi innspill til arbeidet som nå er satt i gang av Språkrådet med

---

¹ For å sikre full anonymisering refererer A37 til en gitt eksamenskandidat, men er ikke det faktiske kandidatnummeret studenten fikk. Alle uthevninger i fet skrift er lagt til for å markere det mest sentrale i eksempelene som gis i rapporten.

å vurdere innsatsområdene for norsk språkpolitikk, inkludert høyere utdanning, som ble lansert i Språkmeldingen for vel ti år siden.

4 Litt om faget organisasjonsteori

Organisasjonsteori kan defineres som et sett med begreper og teorier som i samfunnsvitenskapene brukes til å beskrive, forklare og gi råd om organisasjonsatferd (snl.no). Sentrale tema og begreper er blant annet verdiskaping og måloppnåelse i organisasjoner, organisasjonsformer og -strukturer, forholdet mellom individ, organisasjon og omgivelser, kultur, makt og konflikt i organisasjoner, kommunikasjons- og beslutningsprosesser i organisasjoner, læring, innovasjon og endring i organisasjoner, ledelse i og av organisasjoner, og etikk og organisasjoners samfunnsansvar.²

Faget har røtter i sosiologi, økonomi og bedriftsledelse, og begreper som anvendes i faget, finner en derfor igjen på en rekke områder. Et eksempel på dette kan være følgende sitat fra dagspressen hvor det refereres til begrepet *symbiotisk avhengighet*:

- Disse to har utviklet en usunn, men **symbiotisk avhengighet** av hverandre.
De Vibe om forholdet mellom Cappelen og Jensen (overskrift på Dagbladet.no, 22. mai 2017).

Dette er ett av begrepene som dukker opp i NHH-studentenes eksamensbesvarelser, og som i følgende sitat er benevnt ved hjelp av den engelske termen:

Symbiotic interdependence er et forhold som oppstår når driften henger sammen. ... **Competitive interdependence** er et forhold som oppstår mellom konkurrenter som kjemper om samme ressurser.
(A142)

Norske termer for de to begrepene *symbiotic interdependence* og *competitive interdependence* er henholdsvis ‘symbiotisk avhengighet’ og ‘gjensidig konkurransemessig avhengighet’.

Fagspråket, eller terminologien, i organisasjonsteori består typisk av vanlige ord fra allmennspråket, slik som ‘byråkrati’ (‘bureaucracy’) eller ‘karriere’ (‘career’), mens noen termer blir mer tekniske gjennom to-ords uttrykk som ‘byråkratiteori’ (‘bureaucracy theory’) eller ‘karrieremobilitet’ (‘career mobility’). Dette gjør også at de engelske termene og de norske ekvivalentene ofte er nokså like. Andre eksempler kan være termer som ‘adferd’ (‘behaviour’) og ‘beslutningsprosess’ (‘decision process’). Disse uttrykkene vil en finne i en allmennspråklig ordbok, men i organisasjonsteori brukes de som benevnelse på spesifikke begreper i faget og defineres derfor snevrere enn i allmennspråket.

Som vist i figur 1 tilbys emnet i organisasjonsteori, SOL030, kalt *SOL3 Organizational theory* i revidert studieplan, i 5. semester av det 3-årige bachelorstudiet i økonomi- og

---

² <https://www.hvl.no/studier/studieprogram/emne/%C3%B8ao001>

administrasjon. Emnet er åpent for både ordinære studenter og innkommende utvekslingsstudenter.

1. SEMESTER (HØST)			
<u>GRUNNLEGGENDE BEDRIFTSØKONOMI</u> BED1 (7.5 Stp)	<u>INTRODUKSJON TIL ETIKK - IKE1</u> og <u>INTRODUKSJON TIL SAMFUNNSØKONOMI - SAM1</u>	<u>MATEMATIKK FOR ØKONOMER</u> MET1 (7.5 Stp)	VALGFRITT EMNE
2. SEMESTER (VÅR)			
<u>MIKROØKONOMI I</u> SAM2 (7.5 Stp)	<u>PSYKOLOGI OG LEDELSE</u> SOL1 (7.5 Stp)	<u>STATISTIKK FOR ØKONOMER</u> MET2 (7.5 Stp)	VALGFRITT EMNE
3. SEMESTER (HØST)			
<u>FINANSREGNSKAP</u> BED2 (7.5 Stp)	<u>MARKEDSFØRING</u> SOL2 (7.5 Stp)	<u>DATABEHANDLING FOR ØKONOMER</u> MET3 (7.5 Stp)	<u>RETTSLÆRE FOR ØKONOMER</u> RETI (7.5 Stp)
4. SEMESTER (VÅR)			
<u>INVESTERING OG FINANS</u> BED3 (7.5 Stp)	<u>MAKROØKONOMI</u> SAM3 (7.5 Stp)	<u>EMPIRISKE METODER</u> MET4 (7.5 Stp)	VALGFRITT EMNE
5. SEMESTER (HØST)			
<u>BEDRIFTSØKONOMISKE BESLUTNINGER</u> BED4 (7.5 Stp)	<u>INTERNASJONAL HANDEL OG VELFERDSTEORI</u> SAM4 (7.5 Stp)	<u>ORGANISATIONAL THEORY</u> SOL3 (7.5 Stp)	VALGFRITT EMNE
6. SEMESTER (VÅR)			
<u>ØKONOMISYSTEMER OG - STYRING</u> BED5 (7.5 Stp)	<u>STRATEGISK LEDELSE</u> SOL4 (7.5 Stp)	VALGFRITT EMNE	VALGFRITT EMNE

Figur 1. Oversikt over kurs som inngår i NHHs bachelor i økonomi og administrasjon

For å bestå emnet skal studentene delta i obligatoriske gruppearbeidssamlinger, levere inn et utkast til gruppeoppgave samt levere inn en presentasjon i løpet av et studentseminar. I tillegg har emnet en 3-timers eksamen, og besvarelsene på denne er altså tekstene som har blitt analysert i denne studien. Studentene kan velge om de vil bruke norsk eller engelsk i gruppeoppgaven og på skoleeksamenen. Pensumboken som brukes er engelskspråklig, p.t. *Organization Theory Concepts and Cases* (Robbins & Barnwell 2006).

Som en del av læringsutbyttet studentene skal ha etter å ha fullført emnet organisasjonsteori ved NHH, skal de «[...] kunne formidle sentralt fagstoff som teorier, problemstillinger og løsninger både skriftlig, muntlig og på andre relevante måter».³

³ <https://www.nhh.no/en/courses/organisational-theory/>

Læringsutbyttebeskrivelsen sier ikke noe om på hvilket språk studentene skal kunne formidle fagstoffet. Bruksspråket for vurderingsformene i faget er imidlertid valgfritt, enten norsk (eller annet skandinavisk språk) eller engelsk. Læringsutbyttebeskrivelsen sier heller ikke noe om i hvilken grad god generell språkføring og gode ferdigheter i å bygge opp en sammenhengende faglig tekst vektlegges i vurderingen av studentenes arbeid. Det er dermed uvisst om det ut fra vurderingshensyn er nødvendig for studentene å fokusere på tekststruktur i eksamens-besvarelsen.

5 Materiale og metode

Høsten 2016 var det 247 studenter som avla eksamen i organisasjonsteori ved NHH. Av disse var 57 besvarelser på engelsk. Kurset hadde 18 påmeldte innkommende utvekslingsstudenter, men hvor mange av disse som avla eksamen, sier ikke dataene noe om. Videre er nasjonaliteten til utvekslingsstudentene ukjent. De kan for eksempel ha engelsk som morsmål. Av de studentene som har levert besvarelser på engelsk, er derfor minst 39 norskspråklige.

Lengden på studentenes besvarelser varierer en del. I snitt er de på ca. 17 sider, men siden tekstene er håndskrevet, med unntak av de som har fått tilrettelagt eksamen med bruk av pc (11 kandidater), påvirkes lengden av håndskriften (stor/liten) i tillegg til forskjell i mengde innhold som er tatt med.

Tema for eksamen i SOL030 høsten 2016 var organisasjonsstruktur (organizational structure), inkludert mekanistisk og organisk struktur, beslutningstaking i organisasjoner (organizational decision-making) og vertikal integrering (vertical integration) av organisasjoner. Det betyr at det er kun den delen av pensum som er relevant for å besvare eksamensspørsmålene, som inngår i analysen i denne rapporten. Rapporten gir dermed en situasjonsbeskrivelse for et lite utsnitt av temaer som inngår i emnet SOL030.

Eksamensoppgaven bestod av tre deloppgaver (som hver utgjorde 1/3 av karakteren), noe som gjør at besvarelsene er strukturert i tre deltekster. Alle spørsmålene er av typen «explain, elaborate on, present, contrast and argue», med henvisning til konkrete tema og teorier (se appendiks 1), noe som gir rom for, men ikke stiller krav til at studentene kan skrive en akademisk tekst som inneholder de typiske komponentene introduksjon, hoveddel og konklusjon. Det er dermed heller ikke påkrevd eller nødvendigvis naturlig å anvende språklige strategier for å strukturere teksten og kommunisere med leseren. Noen har imidlertid brukt slike, slik som å innledningsvis introdusere og avgrense temaene som diskuteres i besvarelsen. Følgende eksempel illustrerer dette:

I **det følgende** vil hovedtrekkene for hver av strukturene presenteres, **før** eksempler på valg av de forskjellige strukturene diskuteres. [...] Det er **ofte to hovedelementer** som avgjør hvorvidt organisasjoner velger tilnærming til enten [...] **Den første** er [...] **Det andre elementet** som er med på å avgjøre organisasjonens tilnærming til struktur er [...] **Gjennom det foregående** har jeg sett på ulike motiver til vertikal integrasjon. [...] (A26)

Det er en sammenheng mellom tekststruktur, det vil si hvordan teksten er organisert og bygd opp for å kommunisere et innhold, både på setningsnivå og på makronivå, og forståelse. Bruk av metadiskurs, det vil si hvordan studentene prøver å skape interaksjon med sensor i teksten, vil også kunne sees i sammenheng med forståelsen av faginnholdet. En del av analysen vil derfor undersøke i hvilken grad eksamenstekstene har en tekststruktur, og om det er forskjeller mellom de norsk- og engelskspråklige besvarelsene. Siden eksamensoppgaven er tredelt og dermed ikke inviterer studentene til å skrive én sammenhengende tekst, blir tekststrukturen imidlertid mindre relevant å analysere siden besvarelsene ikke nødvendigvis har struktur som en tradisjonell akademisk tekst. Materialet har likevel blitt kategorisert ut fra i hvilken grad tekstene har markører for å skape interaksjon med leseren/sensor. Besvarelsene er kategorisert ut fra en skala fra ikke-markert tekst, noe bruk av metadiskurs for å kommunisere med leseren/sensor, til god/gjennomgående bruk. Dette gir en inndeling av besvarelsene i tre grupper, det vil si ingen, noe og gjennomgående bruk av metadiskurs for å indikere tekststruktur. Fordelingen vil bli koblet mot valg av språk i besvarelsene for å se om det er noen sammenheng mellom bruksspråk og grad av tekststruktur.

For å undersøke språkbruken nærmere har alle eksamenstekstene blitt gjennomgått med henblikk på i) hvilket språk besvarelsen er skrevet på (norsk eller engelsk), ii) hvordan språket til de som velger å skrive på norsk er, og hva som kjennetegner dette språket, og iii) hvordan språket til de som velger å skrive på engelsk er, og hva som kjennetegner dette språket.

Spesielt ser analysen på i hvilken grad studenten bruker norske eller engelske faguttrykk i besvarelsen og hvordan uttrykkene er bygget opp, det vil si om studentene selv danner hybridtermer eller om de bruker allerede etablerte faguttrykk.

For å gjennomføre analysen har alle besvarelsene blitt gruppert i fire ulike kategorier som må ses på som en skala fra gjennomgående norsk tekst til gjennomgående engelsk tekst. Punktene på skalaen som er brukt er da “helt norsk”, “hovedsakelig norsk”, “norsk med engelske termer” og “helt engelsk”. Den siste kategorien inneholder tekster hvor kun engelsk er brukt. Tekstene i denne kategorien er dermed lettest å avgrense til en kategori.

De engelskspråklige tekstene vil bli vurdert ut fra språklig nivå. Når det gjelder de andre tre kategoriene, så er grensene mellom dem mindre klare. I kategorien “helt norsk” vil noen av tekstene ha med én engelsk term, for flere gjelder det termen ‘mutual adjustment’ (‘gjensidig tilpasning’). For alle de tekstene som har med én engelsk term, er denne imidlertid gitt i parentes etter den norske ekvivalenten, og ofte ved bruk av “ ” som markør. Her er språkbruken tolket å være så bevisst at det ville bli urimelig å plassere besvarelsene som “hovedsakelig norsk”, siden studenten ved å bruke slike markører som parentes og anførselstegn viser en språklig bevissthet som en ikke finner i besvarelsene som har havnet i kategori to, “hovedsakelig norsk”.

Kategori to inneholder tekster som er skrevet på norsk, men hvor det finnes en del engelske termer innimellom de norske termene. De besvarelsene som gjennomgående bruker engelske

termer i den ellers norskspråklige teksten, har blitt plassert i kategori tre, “norsk med engelske termer”.

6 Resultater og diskusjon

I det følgende presenteres resultatene fra undersøkelsen av eksamensbesvarelsene, inkludert en oversikt over hvilket språk oppgavene er skrevet på og hvordan fagspråket er brukt for å besvare eksamensspørsmålene, dvs. i hvilken grad det brukes norske eller engelske termer i besvarelsene. Videre diskuteres graden av termvariasjon i besvarelsene samt i hvilken grad det er brukt metadiskurs for å indikere tekststruktur. Det gis eksempler på hvordan den generelle språkkompetansen ser ut til å ha blitt påvirket av engelsk, og til slutt diskuteres språket i de engelskspråklige besvarelsene.

Å velge hvilket språk en skal besvare eksamen på, er ikke nødvendigvis rett fram. En student begynte sin besvarelse på engelsk for så å stryke ut alt og fortsette på norsk. De fleste studentene har valgt bruksspråk uten å kommentere dette i besvarelsen, men noen få kandidater har kommentert det innledningsvis, som vist her:

Eksamen i SOL030. Språk: Norsk med engelsk terminologi. (A57)

Denne eksamenen vil bli besvart på norsk, men kan inneholde engelske ord og uttrykk frå teorien. (A32)

Selv om studentene står fritt til å velge målform, er kun fire besvarelser (knappt 2) skrevet på nynorsk.

6.1 *Bruk av norske versus engelske termer i norskspråklige besvarelser*

Tabell 1 viser fordelingen av besvarelser fordelt på kategoriene “norsk”, “hovedsakelig norsk”, “norsk med engelske termer” og “helt engelsk”. I kategorien “norsk” finner en tekster hvor norsk er bruksspråket i hele teksten. Tekster hvor det er én engelsk term, er også gruppert i denne kategorien. Der hvor det bare er brukt én engelsk term, er denne som oftest supplert med norsk ekvivalent i tillegg.

Tabell 1 Oversikt over bruk av norske vs. engelske termer i besvarelser på norsk

Besvarelser på	Antall	Prosentvis fordeling
norsk	62	25
hovedsakelig norsk	76	31
norsk med engelske termer	52	21
helt engelsk	57	23
totalt	247	100

Med “hovedsakelig norsk” menes tekster hvor det gjennomgående brukes norsk, også i beskrivelsen av begreper, men hvor det er mer enn ett tilfelle av engelsk term i teksten.

Som tabell 1 viser, er det flest besvarelser hvor studentene har skrevet teksten hovedsakelig på norsk med kun noe bruk av engelske termer (31 %). Sammen med de som har skrevet besvarelsen på norsk (25 %), er det godt over halvparten (56 %) som har valgt å bruke norsk som bruksspråk, og som samtidig har gått inn for å bruke norske faguttrykk i stor grad.

Eksempler på besvarelser som er på henholdsvis “hovedsakelig norsk” og “norsk” kan være følgende:

Centralisering av makt vil si at makten er holdt av **managers** høyt i hierarkiet, [...] Ved bruk av **mutual adjustment** styres prosessen av kompromisser og **gjensidig tilpasning** mellom de ansatte, og arbeidsprosessen er mindre forutsigbar. (A66)

Dette er gjerne der hvor den har sin **core competence** i produksjonen. (A56)

I den første besvarelsen (A66) er det stort sett brukt norsk, men med noe bruk av termer slik som ‘managers’. Som eksemplet viser, har også studenten brukt både norsk og engelsk term for å beskrive begrepet *gjensidig tilpasning*. Her er det også gjort i samme setning. Dette er en typisk måte studentene skriver på som går igjen i mange besvarelser. Valg av språk for termene framstår som noe tilfeldig. I eksempel (A56) er hele teksten skrevet på norsk, med unntaket ‘core competences’ som på norsk heller ville blitt ‘kjernekompetanse(r)’.

Andelen besvarelser i kategori 3, nemlig tekster på norsk, men med gjennomgående bruk av engelske termer, er 21 prosent. Et typisk eksempel på slik språkbruk er følgende:

Ved design av organisasjonens struktur møter en ulike **challenges** på veien mht **vertikal** og **horisontal differentiation, differentiation** og **integration, centralization** og **decentralization** samt **standardization** og **mutual adjustment**. Hvordan disse fire **challenges** løses resulterer i strukturen til organisasjonen. [...] Det er her viktig å presisere at ingen organisasjoner er **pure mechanistic** eller **organic**, [...] (A65)

En mindre ekstrem variant som også er typisk, er:

At de ansatte er flinke og at de gjør vanskeligere oppgaver gjør at **span of control** i **organiske** bedrifter ofte er mindre nederst i organisasjonen enn i en **mekanistisk struktur**. (A150)

En tredje variant er bruken av anførselstegn og parenteser for å introdusere engelske faguttrykk, som her:

Det er en **standardized form** med regler og prosedyrer (**SOPs = standard operational procedures**) som en antas å følge. [...] Det kan videre antas at organisasjonene med **mekaniske strukturer** har en **“tall hierarchical”** form, noe som menes at leder på toppen kan ha flere **“subordinates”** - **underordnede** og derfor få et større **“span of control”** - noe som kan være bra da de har kontroll og de kan lettere koordinere om ikke **“span”** blir for stort og dermed vanskelige å passe på. (A72)

Den siste kategorien er tekster skrevet på engelsk. Det er vel 23 prosent av studentene som har valgt engelsk som bruksspråk, og til sammen blir det da vel 43 prosent som bruker hovedsakelig engelsk fagspråk til å diskutere innholdet på eksamen i SOL030. Besvarelsene på engelsk blir diskutert nærmere i avsnitt 6.5.

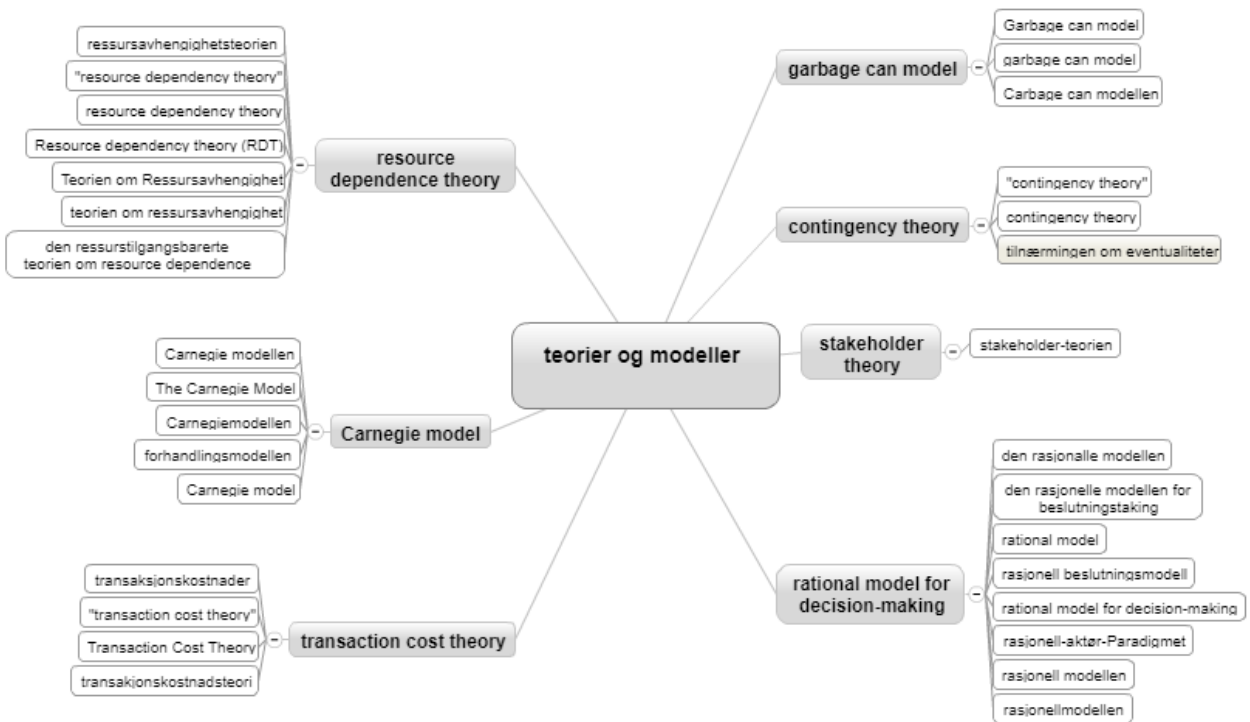
Som nevnt er materialet ikke omfattende nok til å trekke klare konklusjoner fra funnene. Det er en del hypoteser om karakteruttelling versus språklig nivå som det ikke er mulig å verken bekrefte eller avkrefte. Det en kan se nærmere på, er hva en kan gjøre for å hjelpe studentene til bedre å kommunisere kunnskapen sin både i en eksamenssituasjon, men også i senere situasjoner i arbeidslivet. Typisk vil en ferdigutdannet kandidat fra NHH gå ut i en stilling som fagekspert der en stor del av arbeidsoppgavene vil være å formidle innsikt på et fagområde til personer med samme, eller kanskje like ofte lavere kunnskapsnivå på området.

Ser en på kategoriene “norsk” eller “helt engelsk”, vil det ikke være der studentene trenger mest veiledning, siden begge kategoriene omfatter besvarelses med en språkbruk som kommuniserer godt, enten på norsk eller engelsk. Det er i kategorien “norsk med engelske termer” den store kommunikative utfordringen ligger, og hvor det vil kunne være vanskelig å vurdere i hvilken grad studentene besitter den kunnskapen de skal ha, det vil si det forventede læringsutbyttet.

6.2 Kjært barn har mange navn

Før vi går videre inn på andre trekk ved språket i eksamensbesvarelsene, er det relevant å se nærmere på termbruken i tekstene. Det ideelle fagspråket har entydige termer og liten grad av synonymi slik at kommunikasjonen skal være så klar som mulig og fordi en ønsker å unngå misforståelser ved at ting sies på flere måter (se f.eks. Suonuuti 2015: 33).

Det er typisk i de eksamensbesvarelsene som har norsk som bruksspråk, at engelsk brukes for å betegne teorier, slik som ‘garbage can model’, ‘contingency theory’ og ‘resource dependence theory’ etc.

Figur 2 Teorier og modeller diskutert i eksamensbesvarelsene – med termvarianter

Figur 2 illustrerer de teoriene og modellene som er hyppigst nevnt i studentenes besvarelser, koblet til de temaene som er relevante for eksamensoppgavene. For alle de syv begrepene (modeller eller teorier) som er vist i figur 2, det vil si *resource dependence theory*, *garbage can model*, *contingency theory*, *stakeholder theory*, *rational model for decision-making*, *transaction cost theory* og *Carnegie model*, er det brukt en rekke termvarianter for å benevne disse. Figur 2 viser en ikke uttømmende oversikt over termvarianter som er brukt i besvarelsene.

Som det framgår av figur 2, er også norske termvarianter brukt for å benevne begrepene, slik som ‘den rasjonelle modellen for beslutningstaking’ som ekvivalent til ‘rational model for decision-making’ og ‘transaksjonskostnadsteori’ som ekvivalent til ‘transaction cost theory’. I tillegg er det dannet flere hybridtermer bestående av både engelsk og norsk, slik som ‘stakeholder-teorien’ som ekvivalent til ‘stakeholder theory’ og ‘Garbage can modellen’ for ‘Garbage can model’. Den store variasjonen i bruk av terminologi, også innad i de enkelte besvarelsene, viser at studentene er usikre på hvilke faguttrykk de skal bruke for å diskutere tema på eksamen, og at de ikke har tilegnet seg et presist fagspråk som er velegnet til å kommunisere innholdet, verken på engelsk eller norsk.

Eksempler på andre hybrider studentene har dannet i besvarelsene sine, er ‘linkage mekanisme’, ‘matrix og hybrid strukturer’, ‘“functional” struktur’, ‘mechanistic struktur’, ‘organic struktur’ og ‘“joint” spesialisering’.

Som nevnt tidligere er det typisk for fagspråket i organisasjonsteori at det ligger nærme allmennspråket. Uttrykk som ‘mechanistic’ blir ‘mekanistisk’, ‘organic’ blir ‘organisk’ og

‘individual specialization’ blir ‘individuell spesialisering’ på norsk. Ved å skape en bevissthet om dette vil studentene muligens få større fokus på og trygghet om at de kan bruke norske uttrykk for svært mange av begrepene i faget, noe som følgende eksempel illustrerer:

Mechanistic strukturer bruker **individual specialization** der **organic** strukturer har **joint specialization**. Forskjellen ligger i at **individual** legger til grunn at hver enkelt rolle i bedriften har en bestemt rolle, mens **joint specialization** åpner for at roller kan samarbeide, dele på oppgaver. ... **Managers** evne til å velge det beste alternativet i en **decision-making process** svekkes av **bounded rationality, opportunistic behaviour** og **specific assets**. (A81)

I (A81) er også ‘joint’ beholdt i ‘joint specialization’. Dette prefikset er sammen med ‘corporate’ og ‘core’ uttrykk som går igjen i mange besvarelser, og som lett burde kunne tas i bruk i norsk språkdrakt om en har en viss refleksjon rundt fagspråk som en del av et fag. I og med at det å kunne formidle sentralt fagstoff som teorier og problemstillinger er en del av læringsutbyttet i kurset, ville en slik refleksjon trolig være nyttig. Dette vil gjelde for en rekke fag i bachelorutdanningen siden kommunikative ferdigheter er noe som inngår stadig oftere i forventet læringsutbytte.

Andre faguttrykk som en finner igjen i allmennspråket, og som har direkte oversettelser som ekvivalenter, er ‘integration’, ‘centralization’, ‘decentralization’, ‘standardization’ og ‘core competence’, mens uttrykk som ‘department’, ‘initiate’ og ‘manager’, som er brukt i eksemplene under, burde være kjente for de fleste studentene gitt den generelle engelskkompetansen de har:

Dette er en egen **avdeling (departments)** i pensum) som kun jobber med å fremme kommunikasjon og samarbeid mellom avdelingene. (A202)

Her ønsker en at org.medlemmer skal "**initiate**" endring i organisasjonen. (A212)

Dette er gjerne der hvor den har sin **core competence** i produksjonen. (A56)

Sentralisering av makt vil si at makten er holdt av **managers** høyt i hierarkiet, [...] Ved bruk av **mutual adjustment** styres prosessen av kompromisser og **gjensidig tilpasning** mellom de ansatte, og arbeidsprosessen er mindre forutsigbar. (A66)

Uttrykket ‘mutual adjustment’ i (A66) er ikke like direkte oversettbart selv om denne kandidaten faktisk kjenner den norske ekvivalenten, nemlig ‘gjensidig tilpasning’. Det er dermed ikke behov for å ta med den engelske også her, men denne både-og-praksisen er typisk i besvarelsene blant de studentene som bruker engelsk terminologi i en ellers norsk tekst.

6.3 Markering av tekststruktur

Omlag 20 prosent av studentene, uavhengig av språk, har valgt å gjennomgående bruke metadiskurs for å kommunisere direkte med leseren (sensor), slik som å markere en introduksjon, konklusjon, første av tre punkt osv. i besvarelsen. I eksempel (A37) gjengis en typisk introduksjon til eksamensbesvarelsen:

Denne besvarelsen vil først ta for seg elementer ved mekanisk struktur, **for så å** gå nærmere på organisk struktur. (A37)

Flertallet av besvarelsene (69 %) har imidlertid ikke med denne formen for språklige trekk, men har valgt å bruke kun oppgaveinndeling som markør for de ulike delene. De resterende besvarelsene (knappt 9 %) har med noe.

Ser en på hvor mange studenter som har brukt metadiskurs for å markere tekststruktur i besvarelsen, fordelt på i hvilken grad tekstene er skrevet på norsk, hovedsakelig norsk, norsk med engelske termer eller engelsk, får vi fordelingen som er presentert i tabell 2. Andelen besvarelser med gjennomgående bruk er prosentvis høyere for de som har skrevet på norsk og hovedsakelig på norsk. De som har skrevet på norsk, ligger imidlertid også nest høyest på ingen bruk.

Tabell 2 Oversikt over bruk av metadiskurs for å markere tekststruktur

Besvarelser på	Antall	Ingen bruk (%)	Noe bruk (%)	Gjennomgående bruk (%)
norsk	62	46 (74)	3 (5)	15 (24)
hovedsakelig norsk	76	46 (61)	9 (12)	18 (24)
norsk med engelske termer	52	38 (73)	6 (12)	7 (14)
helt engelsk	57	42 (74)	5 (9)	10 (18)
totalt	247	172 (69)	23 (9)	50 (20)

Når hele datamengden er brutt ned på såpass mange ulike kategorier, blir antallet per kategori lavt og materialet for lite til å trekke noen større konklusjoner. Det vi kan slå fast, er at det er absolutt flest studenter som ikke legger vekt på å bygge opp teksten på en slik måte en vil forvente i en akademisk tekst. Dette gjelder enten en gjennomgående bruker norsk eller engelsk fagspråk, og enten en skriver selve teksten på norsk eller engelsk. Fokuset på formidling av innholdet på en tradisjonell akademisk måte er dermed lavt.

Mer interessant kan det være å ta med noen eksempler på hvordan de som har markert tekststruktur, har gjort dette. Eksempel (A74) illustrerer hvordan hele besvarelsen gjennomgående henger sammen ved at studenten har brukt fraser for å knytte an til innhold som enten kommer eller har blitt nevnt tidligere i teksten. På denne måten leder han/hun leseren (sensor) igjennom teksten og holder i gang en dialog.

Denne oppgaven vil utdype hva som menes med mekaniske og organiske strukturer, noen sentrale trekk ved disse strukturene **samt** hva som bestemmer organisasjonens valg av struktur. [...] **Som nevnt** regnes disse strukturene som idetyper [sic], [...] **Det vil si** at det er få ledd med ledere mellom [...] **Jeg har allerede nevnt** flere kjennetegn på de to organisasjonstypene, men det er også vanlig å sammenligne organisasjonene over tre dimensjoner. [...] **Motsatt** vil mekanistiske organisasjoner vektlegge dette litt annerledes. [...] **I tillegg** sentraliseres mye av makten høyere i systemet, [...] **Ut i fra dette** er det klart at [...] **I likhet med** organisasjonsstrukturene **i forrige oppgave**, [...] (A74)

Eksempel (A25) og (A22) viser samme måte å “snakke” med leseren på:

I det følgende vil hovedtrekkene for hver av strukturene [mekanisk og organisk] presenteres, før eksempler på valg av de forskjellige strukturene diskuteres. [...] Gjennom det foregående har jeg sett på ulike motiver til vertikal integrasjon. (A25)

Konkludert vil altså denne modellen gi noe dårligere resultat i teorien, men den er anvendbar i praksis i motsetning til den rasjonelle modellen. (A22)

Det ville vært interessant å se på om denne formen for språkbruk i en tekst gir uttelling i form av høyere karakter enn for tekster som ikke legger opp til en slik dialog. Dette er det dessverre ikke mulig å si noe om i denne studien siden vi ikke har tilgang til karakterdata.

6.4 Generell språkkompetanse

Siden det kreves nokså gode karakterer fra videregående å komme inn på NHH, er det rimelig å anta at også norskkompetansen blant studentene generelt er god. Språket i besvarelsene er da også stort sett godt. Et trekk som kommer fram i flere av besvarelsene, er imidlertid tendenser til at engelsk språkføring påvirker det norske språket i tekstene. Det vil si at det forekommer en del ‘norwenglishe’ formuleringer i tillegg til bruk av engelske termer i de norskspråklige besvarelsene, som vist i tabell 3. Ut fra funnene fra analysen kan det se ut som om det spesielt er preposisjonsbruken som påvirkes i studentenes norske formuleringer.

Tabell 3 Eksempler på ‘norwenglishe’ formuleringer

Formulering i besvarelses skrevet på norsk	Vanlig formulering på engelsk
“i min mening”	‘in my opinion’
“i kontrast med”	‘in contrast with’
“er avhengige av hverandre med hensyn på ressurser”	‘depend on each other with regard to resources’
“kommer an på menneskene involvert”	‘depends on the people involved’
“tas til betrakning”	‘take into consideration’

Disse eksemplene viser at et naturlig spørsmål vil være om studentenes allmennspråklige norsknivå blir dårligere i løpet av studietiden fordi de eksponeres for såpass mye engelsk gjennom studieløpet. Denne studien kan ikke gi svar på dette, men om det er slik, taler det for at det kan være nødvendig å fokusere på den akademiske språkkompetansen også på norsk i løpet av et studieprogram for å sikre en god kommunikativ kompetanse. Siden stadig flere studenter kommer til å skrive masteroppgaven sin på engelsk og ikke norsk (se Schwach & Elken 2018), kan det antas at behovet for dette vil være økende.

En annen kompetanse studentene synes å mangle, er hvordan de skal introdusere faguttrykkene de bruker, enten de er norske termer, hybrider eller engelske termer, eller de er sammensetninger. Den store variasjonen, av og til også innad i samme tekst, tyder på at

studentene er usikre på hvordan de skal gjøre dette; med eller uten ekvivalenten i parentes, med eller uten anførselstegn eller med eller uten bindestrek for å lage sammensatte ord i henhold til norsk stavemåte. Et eksempel som illustrerer dette, kan være (A57), hvor første anglisisme er stavet med bindestrek, den andre i henhold til engelsk stavemåte, mens den tredje har fått norsk ending i bestemt form entall:

[...] handler om hvordan en bedrift kan benytte sine **“core-competences”** til å skape **“competitive advantage”** og hvordan organisasjoner skal benytte **dette “competitive advantage”-et** til å utvide domenet sitt (A57)

Et annet eksempel kan være (A91) hvor kandidaten veksler mellom å introdusere de engelske termene først uten og så med anførselstegn:

Det er en **standardized form** med regler og prosedyrer (SOPs = **standard operational procedures**) som en antas å følge. [...] Det kan videre antas at organisasjoner med mekanisk struktur har en **tall hierarchical** form noe som menes at ledere på toppen kan ha flere **"subordinates" - underordende** og derfor få et større **"span of control"** - noe som kan være bra da de har kontroll og de kan lettere koordinere om ikke **"span"** blir for stort og dermed vanskelig å passe på. (A91)

En innføring i hvordan dette kan gjøres når en må blande anglisismer i en ellers norskspråklig tekst, vil kunne heve kvaliteten på tekstene betraktelig og dermed også formidlingen av innholdet.

6.5 Besvarelsene på engelsk

Som nevnt tidligere ble det høsten 2016 åpnet opp for at studenter som er på utveksling til NHH i ett semester, skulle kunne ta emnet SOL030. Dette var også ett av argumentene for språkskiftet i kurset. Det betyr at i gruppen av studenter som har skrevet besvarelsen sin på engelsk, er det en blanding av norskspråklige og ikke-norskspråklige studenter. Det var 57 kandidater som valgte å besvare oppgaven på engelsk, og det var oppmeldt 18 innkommende utvekslingsstudenter i kurset. Dataene sier imidlertid ikke noe om hvorvidt alle utvekslingsstudentene møtte til eksamen. Hvilket morsmål de har, er som nevnt tidligere, også ukjent, og dermed også om noen har engelsk som morsmål. Ut fra holdningsundersøkelsen som Språkrådet gjennomførte høsten 2016, er det klart at flere av de norske studentene er positive til bruken av engelsk i kurset, og det er rimelig å anta at disse er blant de som har besvart eksamen på engelsk.

Ingen av de som hadde tilrettelagt eksamen og fikk skrive på pc, har valgt engelsk som bruksspråk (se avsnitt 6.6).

De engelskspråklige besvarelsene har blitt kategorisert på en skala fra “svakt språk” til “svært godt språk”. Kategoriseringen og vurderingen av besvarelsene er basert på Universitets- og høgskolerådets generelle kvalitative beskrivelser av karaktersystemet (uhr.no) og en mangeårig erfaring med å vurdere NHH-studenter som tar engelsk valgfag, det vil si emnet *Professional Business I & II*. De fleste som tar engelsk valgfag, fullfører dette i 2. semester, mens SOL030, nå SOL3 (se plan over bachelorstudiet i avsnitt 4), går i 5. semester, det vil si

i det siste året av bachelorstudiet i økonomi- og administrasjon. Det betyr at studentene i SOL-kurset har studert noe lenger enn valgfagsstudentene i engelsk.

Tabell 4 Oversikt over språklig nivå i besvarelser skrevet på engelsk

Kategori	Antall (%)
svakt språk	10 (18)
middels godt språk	27 (47)
svært godt språk	20 (35)
totalt	57 (100)

Ut fra erfaringen fra engelsk valgfag holder de engelskspråklige tekstene generelt høy kvalitet. Som tabell 4 viser, har vel 80 prosent av de som har valgt engelsk som bruksspråk, fra middels til svært godt engelsknivå.

Nesten 20 prosent har imidlertid et nivå som er såpass dårlig at det til dels hemmer formidlingen av innholdet. Det går på alt fra dårlig grammatikk og setningsstruktur til manglende/knapt ordforråd. I hvilken grad dårlig grammatikk påvirker karaktervurderingen er uvisst, men dersom en sliter med å finne nok ord til å diskutere temaet i oppgaven, er det sannsynlig at det har påvirket resultatet. Hvordan disse studentene har gjort det karaktermessig sammenlignet med andre, har vi imidlertid ikke data på.

Det ville vært interessant å vite hvor i disse tre kategoriene utvekslingsstudentene er plassert. Er det slik at de fordeler seg jevnt i de tre kategoriene, eller havner de fleste i en av kategoriene? Som følgende sitat viser, hersker det en viss holdning til at norske studenter generelt er sterkere i engelsk enn ikke-norskspråklige medstudenter. Om dette er riktig og ikke bare en myte, vil det tilsi at de kan ha større sjanse til å framstå som mer kunnskapsrike dersom de velger å skrive på engelsk:

Forresten et lite tips: Om det finnes fag hvor du kan velge mellom norsk og engelsk klasse/pensum, velg -alltid- engelsk. All min erfaring tilsier at pensum er mer strømlinjeformet (les: likt tidligere eksamensoppgaver), og i tillegg vil du konkurrere mot en hel haug utvekslingsstudenter (<http://vgd.no/>)

Dette passer godt sammen med kommentarene som kom i holdningsundersøkelsen Språkrådet gjennomførte blant studentene høsten 2016 (Språkstatus 2017). Siden materialet ikke sier noe om det er de norske studentene eller utvekslingsstudentene som skriver best engelsk, er dette imidlertid uvisst.

6.6. Barrierer for studenter med nedsatt funksjonsevne

Som et apropos til den stadig mer omfattende bruken av engelsk i høyere utdanning (se f.eks. Schwach og Elken 2018), kan det avslutningsvis være relevant å kommentere kort resultatene fra en nyere studie blant studenter med nedsatt funksjonsevne. I undersøkelsen har en sett på hvilke barrierer disse studentene møter i høyere utdanning. Resultatene fra studien, som er

utarbeidet for Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet i 2018⁴, viser at en høy andel studenter med dysleksi og/eller konsentrasjonsvansker, slik som ADHD, har ekstra utfordringer når emnene de tar har engelsk som bruksspråk. Den engelskspråklige pensumlitteraturen er utfordrende og gjør at de bruker lengre tid enn om litteraturen var på norsk. Å høre på forelesninger på engelsk er også for noen vanskeligere enn på norsk. Videre er det typisk for en person med dysleksi at engelsk er ekstra utfordrende,⁵ og dette gjør seg gjeldende også i høyere utdanning. Dette kan være en av grunnene til at ingen av besvarelsene som var gjennomført ved hjelp av pc, var skrevet på engelsk, selv om det kun for noen er dysleksi som er oppgitt som grunn for tilpasningen.

7 Oppsummering

Rapporten gir en beskrivelse av språkbruken i eksamensbesvarelser fra høsten 2016 i emnet organisasjonsteori og oversikt over hvilket bruksspråk studentene har valgt. Studien er ikke omfattende nok til å gi noen solide statistiske resultater som det går an å generalisere ut fra. Den gir imidlertid et innblikk i hvordan studentene løser utfordringen det er å skulle besvare en eksamensoppgave enten på et språk som ikke er morsmålet (for de som har besvart på engelsk), eller å skulle skrive på norsk når både pensum og forelesninger har formidlet faginnholdet via engelsk.

Studien viser at det er store sprik mellom hvordan studentene besvarer eksamensspørsmålene tekstuelt. Mens noen skriver gjennomgående på norsk, introduserer andre norske termer sammen med engelske eller omvendt. Andre igjen har norsk som bruksspråk, men bruker gjennomgående engelsk til å uttrykke det mest fagspesifikke uten å ta med norske termer.

Videre er det stor variasjon i hvilken grad studentene har brukt metadiskurs for å bygge opp en tekst i mer typisk akademisk stil, der tema og undertema blir introdusert, diskutert og oppsummert. Selv om det ikke er et krav at besvarelsene skal ha en god struktur, eller at det skal brukes norske termer i de norske besvarelsene, ville det vært svært interessant å utvide analysen til å omfatte en studie av sammenhengen mellom bruksspråk og tekststruktur og karakternivå/vurdering.

En del av studentgruppen har også valgt å besvare eksamen på engelsk. Mens noen av disse besvarelsene holder et svært høyt engelsknivå, har noen et såpass lavt nivå på engelsken at det er sannsynlig at de ville klart å formidle innholdet bedre på sitt eget morsmål. Hva som avgjør studentens valg, vet vi ikke så mye om ut over den holdningsundersøkelsen Språkrådet gjennomførte i studentgruppen høsten 2016. Vi vet heller ikke noe om hvordan leseren, i dette tilfellet sensor, tar imot og vurderer tekster av så vidt forskjellig kvalitet språklig sett.

---

⁴ Rapport 2018 - 02, <https://proba.no/app/uploads/sites/4/rapport-2018-2-barrierer-i-hoyere-utdanning-for-personer-med-nedsatt-funksjonsevne.pdf>

⁵ <https://dysleksivennlig.no/for-nyansatte/engelsk-2/>

Ut fra variasjonen i måten studentene håndterer det fagspråklige på, er det rimelig å anta at en kunne forbedret den skriftlige kommunikasjonen vesentlig ved å fokusere på strategier for hvordan man kan introdusere faguttrykkene, eller termene, på en konsistent måte, enten en bruker engelske termer sammen med norske, og enten en markerer dette ved hjelp av anførselstegn eller ikke.

Våren 2017 ble det utarbeidet en termliste for faget organisasjonsteori. Utgangspunktet for arbeidet var den engelskspråklige pensumboken som brukes i SOL030, Jones (2013), supplert med andre engelskspråklige innføringsbøker i organisasjonsteori. De fleste av disse bøkene har et eget glossar med oversikt over de mest sentrale begrepene i faget. Glossarene har dannet grunnlaget for ekserpering av termer til termlisten samt for arbeidet med å finne ekvivalente termer i norskspråklige innføringsbøker i organisasjonsteori. I tillegg har en allerede eksisterende norsk-engelsk terminologi etablert av Arent Greve, professor emeritus i organisasjonsteori ved NHH, blitt inkludert som del av termlisten. Analysen av eksamensbesvarelsene viser at denne termlisten kunne ha hjulpet studentene godt på vei med å finne norske uttrykk.

8 Referanser

- Airey, J. (2009). *Science, Language and Literacy. Case Studies of Learning in Swedish University Physics*. Acta Universitatis Upsaliensis, <http://uu.diva-portal.org/smash/get/diva2:173193/FULLTEXT01.pdf> (20. juni 2018).
- Barrierer i høyere utdanning for personer med nedsatt funksjonsevne*. Rapport 2018 - 02, Proba samfunnsanalyse, https://www.bufile.no/Global/Barrierer_i_hoyere_utdanning_for_personer_med_nedsatt_funksjonsevne.pdf (25. august 2018).
- Dagbladet.no*, 22. mai 2017, <https://www.dagbladet.no/nyheter/disse-to-har-utviklet-en-usunnmen-symbiotisk-avhengighet-av-hverandre/67617572> (29. august 2018).
- Gregersen, F. mfl. (red.) (2014). *Hvor parallelt – Om parallellspråkighet på Nordens universitet*. Nordisk ministerråd. København.
- Guldbrandsen, P., T. V. Schroeder, J. M. og M. Nylenna (2002). Skjerm eller papir, morsmål eller engelsk: Når husker skandinaviske leger best hva de har lest? *Ugeskrift for Læger* 2002(27).
- Jensen, Ch., L.S. Stæhr og J. Thøgersen. (2009). *Underviseres holdninger til engelsk som undervisningssprog – en spørreskemaundersøgelse på Københavns Universitet*, http://cip.ku.dk/pdf/publ/Underviseres_holdninger_til_engelsk_som_undervisningssprog.pdf (20. juni 2018).
- Jones, G. (2013). *Organizational Theory, Design and Change*. Upper Saddle River, N.J.: Pearson Prentice Hall.
- Kristiansen, M. (2012). Financial jargon in a general newspaper corpus. I Andersen, G. (red.): *Exploring Newspaper Language: Using the web to reate and investigate a large corpus of modern Norwegian*. Amsterdam: John Benjamins, s. 257–284.
- nhh.no*, <https://www.nhh.no/en/courses/organisational-theory/> (27. august 2018).
- Norsk i hundre!* Norsk som nasjonalspråk i globaliseringens tidsalder. Et forslag til strategi. 2005, https://www.sprakradet.no/upload/9832/norsk_i_hundre.pdf (20. juli 2018).
- Sandøy, H. (1997). *Lånte fjører eller bunad? Om norsk skrivemåte av importord*. Oslo: Norsk språkråd.

- Schwach, V. og M. Elken (2018). *Å snakke fag på et språk andre forstår: Norsk fagspråk i høyere utdanning og arbeidsliv*. NIFU-rapport 20/2018. *snl.no*, <https://snl.no/organisasjonsteori> (24. juli 2018).
- Språkstatus 2017. Språkpolitisk tilstandsrapport frå Språkrådet* <https://www.sprakradet.no/globalassets/vi-og-vart/publikasjoner/sprakstatus/sprakstatus-2017.pdf> (22.06.2018).
- St.meld. nr. 35 (2007–2008) *Mål og mening. Ein heilskapleg norsk språkpolitikk*. Kultur- og kyrkjedepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-35-2007-2008-/id519923/> (24. juli 2018).
- Suonuuti, H. (2015). *Termlosen* [norsk versjon]. Oslo: Språkrådet.
- Söderlundh, H. (2004). *Svårare på engelska. En studie om svenska högskolestuderandes förståelse av kurslitteratur på svenska respektive engelska*. Ikke-publisert masteroppgave. Uppsala universitet.
- uhr.no*, https://www.uhr.no/_f/p1/i4bfb251a-5e7c-4e34-916b-85478c61a800/karaktersystemet_generelle_kvalitative_beskrivelser.pdf (22. august 2018).
- vgd.no*, <http://vgd.no/forbruker/jobb-og-utdanning>, (10. mai 2018).

Exam question 1 (weight 1/3)

One way to understand organizational structures is by making a distinction between mechanistic and organic structures. Explain what is meant with mechanistic and organic structures; elaborate on core features of these two structures; and explain what determines the choice of mechanistic versus organic structures. You are welcome to use examples when answering these questions.

Exam question 2 (weight 1/3)

Organizational decision making is defined as the process of responding to a problem, by searching for and selecting a solution or course of action that will create value for organizational stakeholders. Early models of organizational decision-making portrayed this as a rational process. Present the rational model of decision-making; elaborate on the critique to the rational model; and contrast this rational model with another, more realistic model of decision making. Elaborate on why this model is more realistic.

Exam question 3 (weight 1/3)

Read the article from the Economist (see next page) and answer the following questions: While actively using theory, concepts, and models from the curriculum of SOL030 in answering the question, elaborate on the motives why organizations engage in vertical integration. Argue why companies like Apple and Tesla, contrary to most present-day organizations, are interested in engaging in vertical integration.

Exam question 3 can be answered using multiple theories, concepts and models from the curriculum. Demonstrating depth in understanding one theory, concept or model will be evaluated higher than the ability to present the full range of theories, concepts and models superficially.

The Economist 16th of April 2016

Schumpeter

Keeping it under your hat

APPLE and Tesla are two of the world's most talked-about companies. They are also two of the most vertically integrated. Apple not only writes much of its own software, but designs its own chips and runs its own shops. Tesla makes 80% of its electric cars and sells them directly to its customers. It is also constructing a network of service stations and building the world's biggest battery factory, in the Nevada desert.

A century ago this sort of vertical integration was the rule: companies integrated "backwards", by buying sources for raw materials and suppliers, and "forwards", by buying distributors. Standard Oil owned delivery wagons and refineries in addition to oil wells. Carnegie owned iron-ore deposits and rail carriages as well as blast furnaces. In his 1926 book "Today and Tomorrow" Henry Ford wrote that vertical integration was the key to his success: "If you want it done right, do it yourself." He claimed he could extract ore in Minnesota from his own mines, ship it to his River Rouge facility in Detroit and have it sitting as a Model T in a Chicago driveway—in no more than 84 hours.

Today this sort of bundling is rare: for the past 30 years firms have been focusing on their core business and contracting out everything else to specialists. Steelmakers sold their mining operations and carmakers spun off their parts suppliers. Controlling it all made sense, the argument went, when markets were rudimentary: when supplies of vital materials were limited or contractors could cheat you. As markets became more sophisticated these justifications fell away. Thanks to globalisation, companies could always find new resources and better suppliers. Yet a growing number of companies are having second thoughts. This is most visible in information technology. The industry's leaders were at the heart of the contracting-out revolution. Vertically integrated companies such as IBM outsourced as much as possible in order to lower costs. Upstarts such as Microsoft prospered by focusing on a narrow—but exceptionally valuable—slice of the pie: the operating system of personal computers. Now many startups in Silicon Valley pride themselves for being "full stack". But re-bundling can be found everywhere, from fashion to manufacturing.

Reasons for the reversal abound, but five stand out. The most important is simplicity. Consumers are willing to pay a premium for well-integrated products that do not force them to deal with different suppliers or land them with components that do not talk to each other. They want to be able simply to press a button and let the machine do the rest. This is largely why Apple opted for integration, as did Nest, a maker of wireless thermostats.

A second reason is that firms operating on the technological frontier often find it more efficient to do things in-house. Companies that are inventing the future frequently have no choice but to pour money into new ventures rather than buy components off the shelf. This explains Tesla's "gigafactory" for batteries: their availability is the biggest constraint on the firm's growth.

Boeing tried to cut its production costs by outsourcing 70% of the production of its 787 Dreamliner to hundreds of different suppliers—more than any airliner before. The result was a disaster: parts came in late; bits didn't fit together; deadlines were missed. The firm reversed course, bringing manufacturing back in house and buying a factory.

A third reason is choice: the more the market has to offer, the more important it is to build a relationship with customers. Netflix and Amazon now create their own television shows in order to keep their viewers from buying more generic content elsewhere. Harry's, an American company that sends its subscribers a regular supply of razors and shaving cream, spent \$100m to buy a German razor-blade factory. Choice is reinforced by speed: fashion brands such as Spain's Zara have resisted contracting out everything. Instead, they operate their own clothes factories, employ their own designers and run their own shops. This gives them a big advantage: they can turn the latest trend into new product, often in small batches, and have it in stores in a couple of weeks. Less vertically integrated brands such as Gap and American Apparel find they are stuck with yesterday's creations because they cannot get supply chains to produce new wares quickly.

And then there is a combination of old worries about geopolitical uncertainty and new worries about the environment. In 2014 Ferrero, an Italian confectionary-maker, bought Oltan Gida, which produces one-third of Turkey's hazelnuts, the vital ingredient in Nutella. In 2015 IKEA, a Swedish furniture company, bought nearly 100,000 acres of forests in Romania and the Baltic region. Earlier this year ChemChina, a state-owned company, purchased Syngenta, a Swiss seeds and pesticides group, for \$43 billion, driven by the government's quest for food security. Cruise companies such as Costa Cruises and Disney have bought islands in the Caribbean and the Bahamas so that they can guarantee that their passengers will have somewhere empty and unspoiled to visit when they sail past.

Core complexities

The renewed fashion for vertical integration will not sweep all before it. For the most mundane products the logic of contracting out still reigns supreme. And today's bundling is less ambitious than Henry Ford's: Apple, for instance, contracts out a lot of production to contract manufacturers such as Foxconn (though it keeps them on a tight leash). Integration is also hard to pull off: Tesla lost some of its shine on April 11th when it recalled 2,700 of its sport-utility vehicles because of a glitch. That said, striking the right balance between doing things in-house and contracting things out is clearly much more complicated than it was in the days when Tom Peters and his fellow gurus told companies to focus on what they do best and outsource the rest.